

Prediker 11:6a

“Zaai uw zaad in de morgenstond, en trek uw hand des avonds niet af”

1 het leven

2 Gods werk

3 onze roeping

Gemeente,

Vanmorgen stonden we stil bij Salomo aan het begin van zijn koningschap. Hoe hij gebeden heeft: geef Uw knecht een verstandig hart. En Salomo gaf het ons aan: bidt! Vanavond staan we stil bij het werken. Zaai uw zaad in de morgenstond en trek uw hand des avonds niet af. En dan zijn wij bij Salomo aan het einde van zijn koningschap, aan het einde van zijn leven. Dan heeft hij inmiddels heel wat gezien in zijn leven. En heel veel daarvan beschrijft hij in het boek Prediker. En hij heeft levenswijsheid gekregen en geleerd van God.

Want als je jong bent dan ben je vaak heel enthousiast en idealistisch. En dat heeft iets moois en heerlijks wat bij het jong zijn mag horen. Impulsief en vol plannen en ideeën. Ik word later dit of dat en dan krijg koop ik een huis me zwembad en tennisbanen. Dat ga ik doen. En dat kan ik ook als je het maar goed en slim aanpakt.

1 het leven

Maar Salomo heeft het één en ander gezien in zijn leven. In vers 1 en 2 noemt hij wat. Iemand werpt brood uit op het water. Dat is natuurlijk uitermate dom. Dat is weggegooid eten. Verspilling van voedsel. Volstrekt tegen alle gezond verstand in. Daar is brood niet voor. Maar kijk nou eens: hij vindt het na vele dagen. Het loopt toch goed af. Hoe is het mogelijk. En inderdaad, dat gebeurt. Iemand voert niks uit op school en gaat toch over en slaagt. Iemand rijdt roekeloos in het verkeer en het loopt steeds goed af. Iemand doet nauwelijks iets aan opvoeden en zijn kinderen komen allemaal goed terecht. Wie met Gods gaven spot en solt, die krijgt toch resultaat. En andersom heeft Salomo gezien in vers 2: iemand die ontzettend voorzichtig te werk gaat. Geen enkel risico neemt, alles in 7en of 8en verdeeld, enorm zijn best doet en zich voorbereid. Maar er is een kwaad op aarde dat alles tegen de grond slaat. Hij blijft met niks achter. Zo goed geleerd en je voorbereid, maar een black out laat je alles verprutsen. Je werk en bedrijf zo secuur en bedachtzaam opgebouwd en een grote brand legt alles in de as. In de opvoeding zo trouw werkzaam geweest en tijd aan besteed, en verkeerde vrienden trekken al je kinderen mee. Dat gebeurt, dat komt voor.

Want vers 3: als de wolken vol geworden zijn gieten ze regen uit. Niemand kan dat tegenhouden of heeft daar in vloed op. En zoals een boom valt zo blijft hij liggen. Die til je niet eventjes op om hem ergens anders weg te leggen, daar doe je niks meer aan. Er gebeuren dingen daar

heb je geen enkele invloed op en die houd je toch niet tegen. De economische recessie. Die houd je niet tegen, die komt en je kunt er niks tegen doen. Een ziekte die je sloopt. Je krijgt hem en je doet er niets tegen, je houdt het niet tegen. Sterven van een geliefde. Je houdt het niet tegen en je verandert er niets aan als het gebeurd is. De regen valt toch als het zover is en de boom die valt krijg je toch niet meer van zijn plek. Je staat machteloos in je bedrijf, in je leven, in de opvoeding: je houdt het niet tegen, je doet er niks meer aan, je verandert er niks meer aan. Zo gaat het in het leven. Dat neem je allemaal niet weg met verzekeringen van de wieg tot het graf. Dat je kan denken: zie zo ik ben verzekerd tegen alles wat gebeuren kan, ik zit veilig.

Salomo heeft dat gezien en meegemaakt. En het is nog niet zo makkelijk om daarmee om te gaan. Ja, het is genade als je daar goed mee om mag gaan. Want het is eigenlijk onmogelijk om daar goed mee om te gaan als zondig mens. Want hoe gaan mensen daarmee om? Nou, zegt de één: daar denk ik gewoon niet aan. Daar moet je niet aan denken ook want dan heb je geen leven meer. Dan kun je nooit meer ergens van genieten. Zou dat wijs zijn? Echt wijs? Dat je je nergens op voorbereid? Doet alsof er nooit iets gebeuren kan? We zien wel als het zover is? Niet aan denken. En als er dan wat gebeurt, dan moeten anderen ervoor opdraaien. Dan weten onze nabestaanden niets. Dat kun je niet allemaal wegpoetsen door te zeggen: de HEERE zal voorzien. Want dat neemt onze verantwoordelijkheid niet weg om te sparen, voorzieningen te treffen, voorbereidingen te treffen als je het kunt voor je geweten je te verzekeren. Denk er maar over na: als er wat gebeurd met ons bedrijf: hebben we gezorgd voor onderhoud voor onze kinderen. Als er wat gebeurd met ons: hebben we voogdijschap geregeld voor onze kinderen. Als ik sterf: weten onze geliefden van onze geestelijke verlangens en wensen? En als ik sterf dan blijft de boom liggen zoals hij valt. Niemand verandert dat meer. Als de boom van mijn leven naar de hemel valt, niemand kan me eruit halen. Als de boom in de hel valt, niemand verandert het meer. Niks meer aan te veranderen. Daar kun je echt beter van tevoren aan gedacht hebben. Dwaas om op zijn beloop te laten. Wat een verzoeking om er maar niet aan te denken wat er allemaal gebeuren kan. Er kan er maar één zijn die dat influistert: de duivel.

Maar als je er wel aan denkt, bij stilstaat, dat zulke dingen kunnen gebeuren. Dat wat je goed bedoelde toch totaal zonder resultaat blijft, en een ander die er met zijn pet naar gooide die haalt alles binnen. En er zijn dingen waar je toch geen invloed op hebt die alles onderuit kunnen halen. Als je daar wel intensief aandenkt, nou dan zou je er moedeloos van

kunnen worden. Futloos. Waarom zou ik mijn best doen? Je zal zien: straks is het allemaal voor niks. Waar doe je het eigenlijk voor? Wat een verzoeking om je daardoor mee te laten zuigen en sleuren. Er kan er maar één zijn die daar behagen in heeft: de duivel.

Het is nog niet zo eenvoudig om daar goed mee om te gaan. Om je werk op een goede manier te doen, op een wijze manier in het leven te staan. Dat kan niet anders dan een zaak van gebed zijn: Heere, bewaar me ervoor dat ik niet wil nadenken over wat er gebeuren kan en eens ook zal. Dat ik dat voor me uitschuif. Dat ik mijn verantwoordelijkheid ontloop. Dat ik onvoorbereid en onoverdacht de dood tegemoet ga. Bewaar me ervoor. En Heere, bewaar me ervoor om moedeloos te worden. Om zonder hoop en levensvreugde in het leven te staan. Neerslachtig, moedeloos en voor mijn gevoel doelloos en zinloos. Bewaar me daarvoor.

2 Gods werk

Wat zegt Salomo? Zaai uw zaad in de morgenstond en trek uw hand des avonds niet af. Werk. Doe je taak in het leven. En doe die ijverig en trouw. Zaai uw zaad in de morgenstond. Dat is hier wel. Want lampen hadden ze natuurlijk niet: zodra het licht wordt. Dat kan soms behoorlijk vroeg zijn, soms wat later. En trek uw hand 's avonds niet af. Blijf bezig totdat het donker wordt en de duisternis het zaaien belet.

En dan noemt Salomo het zaaien, we zullen straks nog zien waarom, als één voorbeeld voor alle werk. En met nadruk zeggen we er dan bij: denk dan bij werk niet alleen aan betaald werk. Maar aan alles wat je levenstaak en –roeping kan zijn en is. Je school of opleiding. Je werk, in de bouw of op kantoor, op de weg, in de stal, thuis of waar dan ook. De opvoeding van kinderen. Je vrijwilligerswerk en ook gemeentewerk, je taak in gezin en familie. Elke levensroeping, ook al zou je werkloos zijn.

Zaai uw zaad 's morgens, 's middags en tot 's avonds toe. Heel de dag door, want zei vers 5: gij weet het werk Gods niet, die het alles maakt. En dat is een belangrijke uitdrukking in het boek Prediker. Het werk Gods. Hij komt ook voor in 3:11, 7:13 en 8:17. En het werk Gods dat heeft in Prediker betrekking op Gods voorzienigheid. Dat is het werk Gods hier. Dat God in Zijn voorzienigheid alle dingen laat medewerken ten goede voor hen die geroepen zijn. Dat God alle dingen leidt en gebruikt tot het doel dat eens Zijn huis vol zal zijn. Dat eens een nieuwe en nieuwe aarde er zal zijn. Daar gaat het heen. Dat ligt vast. Vast in Jezus Christus. Zijn leven leek vergeefs te zijn. Op niets uit te lopen, een smadelijke, krachteloze kruisdood, waarna Zijn aanhang uit elkaar zou vallen, zo leek het. Maar God heeft Hem opgewekt uit de doden. Hij had de schuld verzoend, de vloek gedragen, Zijn Kerk gekocht. Zij waren met Hem

gekruisigd, en met Hem opgestaan. En in Christus gaat het naar de dat van de wederkomst toe. Dat de HEERE orde op zaken stelt. Alles recht zet. Dat Hij een nieuwe hemel en nieuwe aarde zal maken. En daar maakt Hij Zijn schepping klaar voor. Daar maakt Hij Zijn Kerk klaar voor. Daar maakt Hij Zijn huis voor vol. En zij die verloren gaan rijpen voor het oordeel. Zullen hun verdiende loon krijgen. Wat ook het verdiende loon was van de anderen, maar zij zijn ervan verlost door en in Christus. Dat is het werk Gods. En de eerste vraag is wat dat voor mij betekent. Of ik hoor bij hen voor wie alle dingen meewerken ten goede. Of dat ik hoor bij hen die zullen eindigen in de eeuwige vergelding. Of ik in Christus begrepen ben of voor eigen rekening sta. Als God recht doet heeft Hij dan met mij te maken of met Christus? Ook vanavond worden we ermee geconfronteerd. God zal rechtspreken. En dan zal niemand voor Hem bestaan. U kunt een Borg vinden. U wordt een Borg aangeboden. Jezus Christus. En wie in Hem is die zullen alle dingen meewerken ten goede.

Dat is het werk Gods. Maar daar kan de mens niets van uitvinden, daar weet de mens niets van. Zoals, zegt vers 5, je niet weet hoe de weg van de wind is, of wat de dag van de wind is, wanneer het zal gaan stormen. In die tijd kon men daar niets van voorspellen, tegenwoordig kunnen we het een beetje. En zoals jij niet weet wat de weg is van de beenderen in de buik van een zwangere vrouw. Toen men geen echo's had wist men daar niets van, wij weten er wat meer van, maar er blijven genoeg geheime over waar we ook in de 21 eeuw geen zicht op hebben. Zo is het ook met het werk Gods. Hoe dat precies is, en wat God daar hoe voor gebruikt, dat vind je niet uit, daar kom je niet achter. Waarom dan het ene niet lukt en het andere wel. Waarom en waardoor dit me overkomt ineens en een ander niet. Waarom dat ene woord wel vrucht droeg en dat andere niet. Waarom je ene repetitie niet lukte die je goed geleerd had en die je slecht geleerd had wel, je komt er niet achter. Het is voor ons verborgen, de achterkant. Alleen zullen we op een bepaald moment, net als bij de wind en die baby, op een dag voel je wind en is de baby er. Op een dag zul je de einduitkomst zien. Dan is de nieuwe hemel en aarde er, en dan is Gods Kerk daar voltallig en volmaakt. Dan zul je het zien. Maar wat er nu waarvoor gebruikt wordt en waarom, dat weet je niet.

En daarom zaai uw zaad in de morgenstond en trek uw hand 's avonds niet af. Want als je wacht totdat je precies weet, dit heeft succes, dit wordt gezegend, zoals die boer die wil wachten tot de weersomstandigheden perfect zijn in vers 4, die komt nooit aan zaaien, aan werken toe. Want je weet nooit zeker dat wat je nu doet lukken zal en gezegend zal worden. maar zaai heel de dag door in het vertrouwen dat de HEERE Zijn

werk aan het doen is en doen zal. Dat heengaat naar die nieuwe hemel en aarde en Gods voltallige en volmaakte Kerk.

En daarom zaai uw zaad in de morgenstond als het licht wordt en ga ermee door tot 's avonds als het donker wordt. Doe je roeping, je taak, welke en waar die ook is trouw en ijverig en geef het dan in Gods hand. Lat het dan vertrouwend aan Hem over. Of het lukken zal, resultaat zal hebben, Heere, dat is aan U. maar U werkt heen naar Uw koninkrijk, U werkt heen naar de herschepping en naar de heerlijkheid van Uw Kerk. En wat de HEERE doet met dit stukje werk van deze dag van mij, dat is aan Hem. Geef dat biddend in Zijn hand. Doe je werk, je taak in de Heere. Dat betekent in verbondenheid met de Heere. In gemeenschap met de Heere. Leg het in de handen van de Heere, vooraf en achteraf. Zoals dat jongetje vijf broden en twee visjes had, maar de discipelen gaven het in de handen van de Heere. Zouden we dat niet veel meer en intenser moeten doen? In de handen van de Heere leggen? In de doorboorde handen van de Heere leggen? Mijn voorbereidingen, mijn inspanningen op voorhand en als ik ze gedaan heb. Heere, ik leg het in Uw handen. U zult er mee doen wat goed is. Wat Uw werk dient van Uw voorzienigheid. Je werk, je schoolwerk, je opvoeding, je gemeentewerk. Alles in Zijn handen. Aan Hem overlaten. Want ik kan denken, dit moet lukken, dit is zo perfect en gaat zo goed dit moet lukken. Maar de Heere doet er om zo te zeggen niks mee. Ik kan denken, dit was zo waardeloos, dit ging zo slecht, dit wordt helemaal niks. Maar de Heere kan het gebruiken tot grote dingen. Ik kan denken: zo moet het. Nu moet het. Op mijn werk, op school, in de opvoeding in de gemeente, zo en nu moet het. maar de Heere heeft heel ander wijsheid dan ik. O Heere, bewaar me ervoor dat ik mijn inzicht normatief maak, dat ik mijn wijsheid tot norm verhef. Leer mij het in Uw handen geven. Het aan U over te laten.

3 onze roeping

Zo je zaad zaaien van 's morgens tot 's avonds. Dat is een geheiligde manier van je werk doen, je taak doen. En dat is nog niet zo eenvoudig. Daar is genade voor nodig om dat te kunnen doen. Want als mens, als zondaar doe je dat niet vanzelf. Integendeel. Dan kun je aan de ene kant het doen zoals die mensen voor wie werken en school een kwelling is een noodzakelijk kwaad. Je wil niet weten voor hoeveel mensen de week begint op vrijdagavond en eindigt op zondagavond. Dan valt er wat te beleven en te genieten, het weekend, en van maandagmorgen tot vrijdagmiddag moet je door de zure appel heen bijten. Daar valt dan niks aan te genieten. Alleen als je vrij van werk en school bent valt er te genieten. Dat is een verzoeking. Geen vreugde te vinden in je taak, je roeping en je plezier te moeten vinden in andere dingen. Vaak dingen die

God verboden heeft en die de grenzen opzoeken of daarover gaan. Er kan er maar één zijn die daar bij lacht: de duivel.

En aan de andere kant dat mensen leven van en voor hun werk. En daar al hun tijd in stoppen en aan geven. Altijd werken alsof dat garanties geeft en alsof je daarmee voorkomen kunt dat het misgaat. En je werk beheerst je zo en de zorgen van je werk of de uitdagingen van je werk dat je er dag en nacht mee bezig bent. Je pleeg roofbouw op je lichaam. Je sloopt je geest. En uiteindelijk bereik je misschien nog niks of je maakt je kwetsbaar voor een burn-out. En je verwaarloost je ziel. De belangen van je zaligheid. De tijd voor stille tijd en gemeenteleven. En je verwaarloost de belangen van je kinderen. Zeker ook de eeuwige belangen. Er kan er maar één zijn die daarbij lacht: de duivel.

Zaai uw zaad in de morgenstond en trek uw hand des avonds niet af. Doe je werk, je taak ijverig en trouw. En met overgave aan de Heere. Met vertrouwend dat Hij ermee doet wat goed is en wat Zijn werk dient. Dan mag je wel bidden, Heere bewaar me ervoor da tik werk en plicht als noodzakelijk kwaad zie en ervaar. Bewaar me ervoor. En bewaar me er evenzeer voor dat ik van mijn werk, mijn plicht, mijn afgod maak en er in onder ga. Bewaar me ook daarvoor. Geef dat ik mijn taak doe, trouw, ijverig, met vreugde, in overgave aan U, dat het Uw werk zal dienen. Het werk van Uw voorzienigheid om alles heen te leiden naar uw grote dag. Dat geeft dan ook aan, dat je in bepaald opzicht en voor bepaalde dingen ook een drang en heilige haast ervaart. Nu kan het nog. De nacht komt waarin niemand werken kan zei Jezus. Dan dek ik vooral aan werken, zaaien van het Woord. Er komt een nacht van vervolging, van verdrukking, van ziekte en dood dat het niet meer kan. Nu is er geen vervolging en verdrukking, dus verbreid het Evangelie, zaait het Woord, nu kan het nog. Er komt een tijd je kinderen de deur uit zijn, dat je zelf ziek en vergeetachtig bent, dan kun je niet meer opvoeden. Niet meer uit de Bijbel vertellen, niet meer erover praten. Dan heb je je tijd voorbij laten gaan. Dan zijn je kinderen ouder en je haalt het niet meer in. Dan ben je zelf vergeetachtig of gestorven en dan kun je ze niet meer van de dienst van God vertellen. Zaai uw zaad in de morgenstond. En aan de andere kant: trek uw hand 's avonds niet af. Al is het laat, avond van het leven, blijf trouw en benut de momenten die gegeven worden. Blijf volharden om te zaaien.

Zaai uw zaad, dat beeld gebruikt Salomo. En hij bedoelt daar alle werk, elke taak, elke roeping mee. Toch gebruikt Salomo niet voor niets dat ene voorbeeld van het zaaien. Want zaaien is een soort van werk, een bijzonder soort van werk. Zaaien kost moeite. Toen er nog geen

zaaimachines waren meer dan nu. Urenlang met een zware bak voor je buik lopen over het land, vaak in de hitte en de zon. Dan viel er menig zweetdruppeltje. En bij zaaien moet je echt eerst investeren, kosten maken. Eerst zaaien en de opbrengst komt pas later. Maar daar begint het niet mee, met de opbrengst. Eerst zaaien. Investeren, zwoegen en zweten. En als je direct komt kijken, de volgende dag, dan zie je niks, dan zou je denken: weggegooid zaad geweest, vergeefse moeite, niks van te zien. Zaaïen. Ja, want God heeft gezegd tegen Adam dat hij in het zweet van zijn aanschijn brood zou eten en tegen Eva dat zij met smart kinderen zou baren. Zweet en smart.

Zie het maar eens bij de Heere Jezus. Zijn leven lang heeft Hij gezaaid. Dat kostte Hem wat. Dat kostte Hem alles. Dat leek voor niets te zijn. Tranen, moeite, en smart. Zaaïen. Hij zaaide. Sprekend, wonderen doend, lijdend, stervend. Maar: Hij zal zaad zien. De vrucht zal er zijn. De schare die niemand tellen kan. Na het zaaien komt het maaïen. Een oogst zo heerlijk en zo groot. Als je erbij mag horen dan zie je in de lijdenstijd wat het zaaien voor Hem betekent heeft. O Heere Jezus, dat U gezaaid hebt, zo zwaar, zo wetend, zo zwoegend, lijdend, stervend, bloedend, worstelend. Wat hebt U gezaaid om mij als oogst te mogen zien. En dat U dat voor mij gedaan hebt, hebt willen doen.

Zou dan onze weg een andere zijn? Zaaïen. Moeite, inspanning. Soms lijkt het tevergeefs. Je ziet geen vrucht, geen resultaat, laat staan zegen. Maar: het zaaien gaat voorop. De oogst zal komen. Vol en heerlijk. Er zal vrucht zijn, uw arbeid zal niet ijdel zijn in de Heere. Paulus zegt: als die weet dat uw arbeid niet ijdel is in de Heere. Daarom zei Salomo: blijf uw zaad zaaien, blijf trouw en ijverig in je roeping en taak. Blijf bidden, blijf opvoeden, blijf werken, blijf zaaien. En Paulus zei: daarom weest standvastig, onbewegelijk, altijd overvloedig zijnde in het werk des Heeren. Want die met tranen zaaien, zullen met gejuich maaïen.

Amen